

Színházi figyelő

Kornis Mihály: Körmagyar

Ha bárhol a kortárs magyar drámairodalomról esik szó, közös nemzeti tudatalattinkban megjelenik egy sor íróasztalfiókba kárhoztott irodalmi műemkek, melyek jogosan követelnek helyet maguknak a magyar színpadokon. Most kinyitlak hát a fiókok is, megkezdődött a „Nagy Tájékoztató Futás” (Esterházy Péter). S ha már így történt, nem várhatjuk-e mi, potenciális nézők, hogy a palackból kiszabadult szellemek megajándékoznak végre a hét pecséttel örzött titkokkal? Nem tagadható, hogy a politikai cenzúra hátrányos következményeit nehéz megszüntetni, de felmerül a kérdés: van-e titok, vagy csak a pecsét létezik? Tanúi vagyunk a gomba módra szaporodó bemutatónak „mai magyar kategóriában”, de elmondhatjuk-e általánosságban, hogy valóban érvényes és értékes alkotások születtek a „hallgatás” alatt? A válasz e pillanatban még csak egyéni, később talán irodalomtörténetesek dolga lesz. Egy biztos: lehetőség van egy jelenkorunk ellentmondásait boncolgató darabnak legalább az azonnali érvényét megszerezni, bemutathatósága által.

Kornis Mihály *Körtánca*. (Vígsház) magyar módta (=Körmagyar) például egy

aktuális társadalmi körséta eredménye, melynek hatása épp abban rejlik, hogy a most pillanatában került színpadra. Ezzel azonban összes éretnyt is felsoroltuk. Mire vállalkozott hát a mű? Egy össznépi nemi közösülésnek (!?) a csömörrel vegyes undort keltő tetőfokára eljutni, gondosan megválogatott stációkon keresztül. Egy teljesen inmorális társadalom lezüllesztett halandóinak a „haláltáncosai” együlegűek, csak a plaszticitásuk más. (Mert van aki telefonfülkében, van aki idegen hálózobákban...) A társadalmi mintavétel kiterjed a takarítónőre, a funkcionáriusra ugyanúgy, mint az utcasarkira vagy a „zsénsina apparatcsikára”. De az elálatiasult forgatagból nem maradhat ki a színész és az író figurája (merthogy ez a darab színpadra íródott, efelől kétségeink sem lehetnek), s az elkurvilás öniro-nikus történetének kulcsfigurájaként a döbbenettől öb-nult outsider szemlélő, a külföldre szakadt hazánkfia sem. Az ő Hajnali Részegségével zárul az ördögi kör, s a recsegő „Ime, hát meglegtem hazámat...” felkiáltás

után... mi már tudjuk, egyik napra jön a másik, minden folytatódik ugyanúgy tovább. A színészeknek egyszerre volt könnyű és nehéz a feladatuk. Könnyű, mert az alapvetően produkciór szánt anyag hálás helyzeteket teremtett a játéknak, bővelkedett slusszpoénokban, gegekben. De talán túlságosan is kijátszották magukat a szereplők, néhol féktelen ripacszkodásba fulladt az ön- és külső kontroll hiánya. Akinek volt izlése és önmérséklete, volt egy-két jó pillanata is. (Kern András, Rudolf Péter, Eszenyi Enikő, Zsiros Agnes.) De sajnos ezeket is majdnem hatástalanította az az általános jellemző önimádat és mestertemes indukció után megteremteni próbált hitelesség (=hiteltelenség), mely az alakításokból áradt.

Nem tehetnek viszont arról, hogy a „magyar lét” periferiális és központi alakjait felszínes, az általánosság szintjén mozgó klisékként írta meg a szerző, mert *kör-sétája nyomán nem bányászott mélyebbre a napi — bulvár és nem bulvár — saját közhelyeinél.*

Nagy Márta

Színésdiapályázat

Az idei országos diáknapok részeként színésdiapályázatot hirdetett a középiskolások számára a KISZ Központi Bizottsága és a pécsi 500. Számú Ipari Szakmunkásképző Intézet. A kiírás szerint minden középiskolai oktatásban részt vevő diák pályázhat, mégpedig öt-öt diafelvétellel. Beküldési határidő: március 1.

A diáképeket a Magyar Fotóművészek Szövetségének tagjaiból alakult zsűri értékeli, rangsorolja majd. A legsikerültebb alkotások szerzői arany, ezüst és bronz minősítést kapnak.

Kanyaró elleni védőoltás

Mint arról lapunk tegnap számában hírt adtunk, megérkezett a kanyaró elleni oltóanyag Magyarországra. A Csongrád Megyei Kórház munkatársai tegnap, hétfőn szállították el Budapestre az oltóanyagot és így ma, kedden illetve holnap, szerdán megyénkben is megkezdődhetnek a védőoltások.

Kanyaró elleni védőoltásban — újraoltásban — kell részesíteni az 1967. január 1-je és 1973 június 30-a között születetteket. A kanyaró elleni oltás kötelező a fenti korosztály azon tagjai számára, akik szakmunkásképző valamint közép- és felsőfokú oktatási intézményben tanulnak. A fenti korosztály

tagjai közül azok számára, akik egészségügyi intézményben dolgoznak és három éven át aluli gyermekeket, illetve immunhiányos betegeket ápolnak, gondoznak.

Az érintett korosztály tagjai közül azok, akik nem tanulnak gimnáziumban, szakmunkásképzőben, illetve felsőoktatási intézményben, önként jelentkezzenek védőoltásra Szegeden a következő két helyen: I. szakorvosi rendelő Lenin krt. 97. (a régi SZTK) és az Ifjúsági Rendelőintézet (Sportorvosi) Április 4. útja 15. Az önként jelentkezők február 27. és március 17. között kaphatják meg a kanyaró elleni védőoltást.

Föllépés előtt

Van olyan tápai, aki meghallja, hogy Zsombóra kell mennie, megkérdezi: hol is van Zsombó? Mintha azt kérdezné, hol is van Nizza. Tudja, itt van a közelben, Szeged másik oldalán, de ez majdnem olyan, mint ha a Hold túlsó oldalán lenne. Ja, át kell mennie Dorozsmán, a templomnál jobbra fordulnia. A Vásártérnél balra, és menni egyenesen, amíg oda nem ér. Így már világos. Nizza egy kicsit odébb esik, át kell menni Zágrábon, Trieszten, Velencén, Genován, összesen három határon, és már ott is van.

Húsz éve

Miért megy a tápai ember Zsombóra? Azért, mert meghívták Nizzába. Karnevál lesz, ott kell föllépnie. A kettő úgy függ össze, hogy a nagy föllépés előtt jó lenne még egyszer megnézni, hogyan ródzott össze a társaság. Videófelvételt is jó lenne készíteni, mert azt akár százszor is visszapörgetheti minden érdekelt, és ha szeme is van hozzá, meg egy kicsi önkritikája is, a hajszálát még kiszedheti a levestől. Ezt persze Tápén is megtehetnék, de idegen helyen melegebb a vizsga.

Azt már hallották, hogy fölújították a művelődési házat, de ők csak a régi ben voltak. Húsz évvel ezelőtt, hideg-havas februárban, a dévaványaiakkal, gyulaváriakkal, a pátfalvaiakkal (apátfalviakkal) együtt léptek föl. Ott volt, és még köszöntőt mondott. Tombác János a Bába dűlőből; nádudán, furulyán és tárog-

tón Nácsa Jánossal együtt játszott Kádár Ferenc Dévaványáról; énekelt Kardos István Apátfalváról, és el nem felejthető frissességgel járta a lippenyűs-lippenyűs táncot Kerekes B. Márton, Pista bácsi húgával, Deszpot Istvánnéval, Marci bácsi ropogós öregségében — nyolcvanadik esztendeje küszöbén — fél térdével a padlón verte a ritmust, és a könyökével kopogott hozzá. Ilyet az egész faluban nem járt senki, csak ő, de ő is legénykorában. Özvegységében már egyedül ropta Gyurka bácsi híres táncát Ács Györgyné, fürgeteges sikerrel. Szép kis lista, nem tudom, él-e még közülük valaki. Egyiknek-másiknak századik születésnapját ünnepelethetnék, ha népművészeinknek is kijárna a centenáriumból. Fűjnam én tovább is, ha bírnám, evvel tette le Kádár Feri bácsi a tárogatót.

Azóta elment Török József is, a tápai együttes vezetője, és ez okozta a nagy gondot. Talpra tud-e vergődni a csapat úgy, hogy kiállhat a nizzai világsokadalom elé? Egy másik erős familiáról szólva elmondtam már, ha elviszi az idő a fa vezérvesszejét, a férjet, helyébe lép a feleség. Hajszálra ez történt Tápén is. Nagy az örökség, hatalmas a teher, de a folytonosságot egyedül az ő személye jelentheti. Szerencsére, az együttesben táncol a lánya is — a Lakodalmásban ő a szép menyasszony —, és teljes jóindulattal segíti az egész falu.

A húsz év azonban így is húsz, fiatalabb senki nem lett, és Nizzában a menettáncos is, a műsorbeliekhez is kellene a kemény-kopogós férfiak. Összeboronálta őket tehát Szabó Béla, az Egyetem és az olajbányások közös fönntartásában működő Bálint Sándor-néptáncosport kicsit idősebb tagjaival. Boszorkányos bájjal, sámáni igézéssel jó is lenne együtt tartani őket. Táncos-zenés anyanyelvük ugyanaz, Simoncsis János elképzelése az önálló betétekben töretlenül megvalósulhatnak, és valósággal fölülülnek, amikor a Sodró-fonót vagy a Lakodalmast járkák: Túl a Tiszán van egy kis ház, Sárgára van festve...

Kevesebb, de...

Még csak ott tartunk, hogy civilben mér be a társaság a színpadot. A gyakorlatban figyelj megremül: hogyan lesz ebből műsor? Ténferegnek, ide-oda lökődnek, és csak egyszer veselkednek neki istenigazából, hogy kiporolják a színpadot.

Közben eljön a hét óra, eljárák a zsombói lányok a maguk kedves műsorát — szépen fejlődtek a művelődési ház újraavatása óta —, és máris porondon vannak

a tápaiak, éppen úgy, mint régen. Mintha ők mindig színpadon mozognának. Anynyian nincsenek a nézők, mint húsz évvel ezelőtt, de viharos tapsukba nem nehéz beleérezni már a nizzaiakat is. Úgy zúg a terem, mintha telt ház lenne.

Százharasz lakodalomban nincsenek akkor szűfoltás, mint most van. Irigylak az újjászületett művelődési házat, legalább ilyen kellene nekik is, nagyobb is az itteni színpad, mint az ott-honi, sőt ennek a függőnye is jó, de hiába, ehhez is sokan vannak most. A Lakodalmast járkák már. Idestova minden együttesnek megvan a maga lakodalmasa, közhelynek számoltana a bemutatón, ha nem különbözne a tápai az összes többitől. A betétszámmá avaszsált lippenyűssel alig férnek a rögtönzött jökdv a maga eredetiségével már megadja savát-borsát, mindenki belekever egy-egy olyan mozdulatot, figurát, amit eleve nem lehet a koreográfiába beleírni, de amelyik minden tápaiban benne van, akár az ijan sodrása a régi-ekben. Nagy föld, kis föld, fakanállal verve, ez már újra való fölfedezése a ré-ginek, de világszóló eleve-nséget hoz. Legalább anynyira, mint az igazi lakodalomból hozott bekiabálások. Az például, hogy ezért a százasért mossza meg a völegény a menyasszony lábát! Természetesen hozzák a lavórt, és megmossa. Kicsit később pedig: ötszáz forintért az újasszon mög az újembör söpörje föl a sá-tort! Kettén fognak egy sóprút, és szélesebb táncol föl is söprik. Ha ez se tetszik Nizzának, fából vannak ott az emberek. És jön az örök ráadás, az Olajos. Ha most se reped szét a franciák és sokezer nyi vendégük tenyere, nincs is bennük vér. Tartok tőle, külön csoportokban tanítaniuk kell majd ezt a számot is az odasereglt külföldieknek. Szép, határos, eleven forgatag a zárókép is: újra a lippenyűs egyik változata. Csak egy kicsit legyen nagyobb odakint a színpad!

Hagyomány

Minden táncos elhitei velünk, az ő ősei — de pár évvel ezelőtt még maga is — valóban így járta. Pedig jó ötven éve már együttes van Tápén, és legföljebb a visszaáramlás tapasztalható: amit ott tanulnak, azt táncolják el a lakodalomban is. Az már Török József és felesége érdeme, hogy el is lehetett táncolni, mert igazi hagyományból merítették.

Melyhez hasonló jókat kívánunk Zsombórá a nizzaiaknak. Legalább a két csoport időnkénti együttmaradása reményében.

Ki(é) az állam?

A Napkirály, vagyis XIV. Lajos 300 évvel ezelőtt feltehetően nem tudta, mily örökérvényű igazságot is kreált annyit idézett mondatával miszerint az állam — ő („Az állam én vagyok.”) Mármost, hogy ki is az illető, aki állítja, hogy ő az állam; korunkra, néhány klasszikus elméleti esetben esetet jelentő diktatort leszámítva — sajátságos kollektívizációs folyamat révén személytelenült. Pontosabban: intézményesült. Merthogy „a” bürokrácia ő, a hivatal, amely a tulajdonosi jogokat mindnyájunk nevében — és ellenünk — gyakorolja.

Hogy a fenti kiindulópont mennyire kétségbeesztő állapotokat takar és mennyire aktuális napjaink Magyarországon, megvilágította egy péntek délutáni riport, a *Hollauer Tiboré*. Címe — *Az állam én vagyok?* — a Napkirály fenti kijelentése után kérdőjelet kapván, legalább is nyitva hagyni igyekezett az állam kisajátításának és kisajátíthatóságának tényét — az igazi válaszokat viszont a (könyörgöm: nem alternatív!) különböző új, független társadalmi-politikai pártok, szervezetek képviselői igyekeztek megfogalmazni.

Pártay Tivadar, a Független Kisgazdapárt elnöke szerint a paraszti hitbizományok, a népfőiskolák igazi megindítása s ezek alapján a *Kereke Mihály- és Somogyi Imre*-féle Kertmagyarország megvalósításával biztosítható a felelősen és főként igazságosan birtokolható állam léte. *Ifj. Fekete Gyula* az MDF képviseletében hangsúlyozta, hogy egy igazi tulajdonjogi reform esetén szó sem lehetne olyan adórendszerről, amely elsősorban éppen a többgyermekes családokat érinti a leghátrányosabban — az állam pedig nem lehet azonos semmiféle „csúszszervvel”. A legizgalmasabb dolgokat alighanem *Dicházi Bertalántól* (Szociáldemokrata Ifjúsági Kör) hallhattuk: az úgynevezett „népi részvénytársaság” modellje, amely úgy tűnik, az erőszakkal és merőben antidemokratikus módon létrehozott állami tulajdonjogi rendszert a leggyorsabban és legrokonzenvebben tudná — talán! —

társadalmi tulajdonná alakítani, elsősorban svéd és angol „munkavállalói részvénytulajdonosi” alapokon, szociáldemokrata-szociálliberalis platformon.

Hogy ez utóbbi javaslat is, miként a többi, mennyire állja meg a helyét; döntse el a szakértők. A pénteki riport mindenestre azért volt igen jó, mert nemcsak arra válaszolt, kié lehet, de arra is, ki lehet ma és holnap a magyar állam. A válaszelehetőségek — kiscgazda, népi-nemzeti vagy éppen szociáldemokrata közelítésben — azért annyira izgalmasak, mert egy, sok szempontból döntő jelentőségű társadalmi kérdésre próbálnak felelni megfoghatóan, ahogyan ilyesmit az elmúlt évtizedekben nemigen hallhattunk.

Persze létezik ám egy egészen prózai, ám kevésbé ienyeges válasz is. *Gombos Gyulától*, a népi írók nemrégiben 75. születésnapját ünnepekt, Nyugaton élő reprezentánsától származik: ama, *Húsz év után* című köteté-

ben található, melyet — újabb, vagy ezredik csoda a legújabb kori Magyarországon — például itt, Szegeden, a Püski-boltban is meg lehetett vásárolni. „Az egyik utat ez a kérdés határozza meg: kié legyen, ha már megvan, e megnőtt hatalmú állam? A felelet rá, a mi esetünkben, nem lehet más: a magyar nemzeté kell legyen. Vagy ha úgy tetszik: a magyar népe. A nemzet fogalma ma már mindenképpen maradéktalanul foglalja magába az egész társadalmat. De a társadalom csak úgy lehet az állam birtokosa, ha nem az állam ellenőrzi őt, hanem ő az államot. Vagyis, ha biztosítani tudja, hogy közakarata érvényesüljön az állam minden megnyilvánulásában... Hogy ne a társadalom legyen az államért, hanem az állam a társadalomért.”

Ki(é) hát, ki(é) legyen az állam? Igen, tulajdonképpen csak egyetlen és betű kérdése az egész. Meg ami mögötte van. **Domonkos László**

Részletkérdések

a szocialista demokrácia vívmányain? Vagy központi döntés született, hogy a hétvégi KB-ülés előtt már nem lehet tovább csigázni a nép kedélyeit?

Meg kell nyugtatnom mindenkit: a film Kovács András miatt ilyen „rövid”, ő csinált ekkorát. Az eredeti műsoridőnél hosszabbat pedig egy másik, mindannyiunk által jól ismert személy firkantott az újságba. Úgy hívják: Hanyagság.

Valószínűleg ugyanő helyezte fedésbe az első és a második programon a Telesportot és a profi kosárlabda-mérkőzést, hisz — az ő nyelvén szólva — a telesportrajongó biztosan nem kosárlabda-ranjongó. (Megjegyzendő: a romantika óta csak a popvilágnak és a sportnak vannak rajongói. Kábítószert, doping, füstköd, bunda — egyformán kábult világ.)

Szerencsére a Telesportban végül részletesen megindokolták Hanyagság elvárásait. Korábbi döntését, meg azt is, miért csúsztatják

későbbre a profi meccset. Idézem: „műsorváltozás miatt”.

Belátom, nevetségesnek tűnhet, hogy ilyen apróságokkal foglalkozom, amikor a múlt héten a filmszemlén **lényegi** bírálat érte a Magyar Televíziót. Nekem mégis úgy tűnik, hogy az ott elhangzottakat — melyekről régóta papolt a kritika — hasonlóképp részletkérdésnek ítélte az elnökség, mint a fentebb általam bemutatottakat.

Hisz mi más miatt maradnak ki a nemzeti adó programjaiból a magyar film-művészet rangos alkotásai; mi másért tűnhetnek némának — a tévé beállításai szerint — az alternatív csoportosulások; és milyen egyéb okból hiányozhatnak a képernyőről az igazi belpolitikai viták?

Válatatlanul úgy érzem, csakis azért, mert ez is **részletkérdés**, az is **részletkérdés**. Ahogy *Rátónyi Róbert* mondaná.

Dlusztus Imre